

แนวคิดศาสตร์พระราชานวนิยายยอดเยี่ยมสมัยรัชกาลที่ 9*

THE KING'S PHILOSOPHY IN KING RAMA IX'S BEST NOVELS

จิตตภา สารพัดนึก ไชยปัญญา

Chittapa Sarapadnuke Chaipunya

ชนิกานต์ กู้เกียรติ

Chanikant Kukeati

กันต์รพี สมจิตร

Kanrapee Somchit

ศรียุญา ขวัญทอง

Sarinya Khwanthong

จุฑามาศ ศรีระชา

Chuthamat Srirasa

มหาวิทยาลัยบูรพา

Burapha University, Thailand

E-mail: chuthamat@go.buu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดที่สอดคล้องกับศาสตร์พระราชานวนิยายยอดเยี่ยม ที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการพิจารณาถ้อยแถลงกรรมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่มีแนวคิดตามศาสตร์พระราชานวนิยาย 9 เรื่อง ได้แก่ เขาชื่อกานต์ หงษ์มหาราช บางกะโพ้ง บุชบกใบไม้ ผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด ผู้ใหญ่ลี้กับนางมา แผ่นดินนี้ยังรื่นรมย์ ไร่แดง และลูกอีสาน บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร และเสนอผลการศึกษาดังวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดศาสตร์พระราชานวนิยายยอดเยี่ยมสมัยรัชกาลที่ 9 ที่ปรากฏอย่างเด่นชัดมี 5 ด้าน ได้แก่ 1) การพึ่งพาตนเอง 2) การพออยู่พอกิน 3) การมีความเพียร 4) การมีความรู้ ความเข้าใจในงาน สภาพภูมิประเทศและบริบททางสังคม และ 5) การยึดถือประโยชน์ส่วนรวม นวนิยายยอดเยี่ยมในสมัยรัชกาลที่ 9 ทั้ง 9 เรื่องปรากฏศาสตร์พระราชาทันที 5 ด้านอย่างครบถ้วนและสัมพันธ์กัน สะท้อนให้เห็นว่าศาสตร์พระราชาทันที 5 ด้านเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่สำคัญที่บุคคลทุกคนควรมี เนื่องจากคุณสมบัติเหล่านี้ จะส่งผลให้บุคคลผู้นั้นดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น ประสบความสำเร็จในชีวิตและการทำงาน อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม โดยยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งได้

* Received 15 February 2021; Revised 15 May 2021; Accepted 26 May 2021



ทำให้สังคมสามารถพัฒนาไปได้อย่าง มั่นคงและยั่งยืน แม้นวนิยายเหล่านี้จะเขียนขึ้นมาเป็นระยะเวลานานแล้ว แต่แนวคิดเรื่องศาสตร์พระราชาที่ปรากฏในเรื่องดังกล่าวก็ยังคงมีความร่วมสมัยอยู่เสมอ จึงเห็นได้ว่าแนวคิดศาสตร์พระราชาไม่ได้เป็นเพียงวาทกรรมแต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: ศาสตร์พระราชา, แนวคิด, นวนิยายยอดเยี่ยมสมัยรัชกาลที่ 9

Abstract

The objectives of this research article were to examine the concepts which are compatible with the King's philosophy in King Rama IX's nine novels recognized the best from the selection committee for His Majesty King Bhumibol Adulyadej's literary works which present the King's philosophy. Novels Included Kao Chue Karn, Tung Maharaj, Bang Krapong, Bussabok Baimai, Pooying Konnan Chue Boonrod, Pooyai Lee Kab Nangma, Paendin Nee Yang Ruenrom, Paidaeng, and Look I-saan. This study is a documentary research relying on descriptive - analytical approach. The results show 5 obvious dimensions including 1) self - reliance, 2) sufficiency, 3) endeavor, 4) knowledgeability and understandability about work, geography and social context, and 5) altruism. All the five dimensions of the King's philosophy can be found inclusively in the 9 works, and all five dimensions are interrelated. This interrelation implies that the King's philosophy is the fundamental principle that can be applied into everyone's life. It fosters happiness, facilitates success in household and occupational lives, and allows everyone to live in society peacefully and help each other by focusing on the common interest benefits. Based on altruistic practice, our society will be driven forwards stably and sustainably. Although the nine works were composed some decades ago, the philosophical ideas reflected through their stories are still evergreen. Therefore, the King's philosophy is not just an intangible thought and discourse but it evidentially effective and applicable.

Keywords: The King's philosophy, Concept, King Rama IX's best novel

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรี เป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงครองราชย์อย่างยาวนานกว่า 70 ปี ตลอดรัชสมัยพระองค์ทรงอุทิศกำลังพระวรกายและกำลังพระราชหฤทัย



บำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของอาณาประชาราษฎร์ให้อยู่ดีมีสุข พระองค์ทรงพระราชทานแนวพระราชดำริคือแนวคิดและปรัชญา พระราชดำรัสคือคำสั่งสอน ตักเตือน ให้สติ พระราชกรณียกิจคือหลักการทำงาน และพระราชจริยวัตรคือหน้าที่ที่พระองค์ทรงประพฤติ ปฏิบัติ (เดชา ปุณณบาล, 2560) ซึ่งหลักคิดและแนวทางการปฏิบัติเหล่านี้ก่อปรเป็น “ศาสตร์พระราชา” ที่ทรงพระราชทานให้แก่พสกนิกรชาวไทยได้น้อมนำมาเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตและพัฒนาสังคมได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

ศาสตร์พระราชา คือ หลักการในการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งจำแนกได้ 23 ด้าน โดยประมวลจากกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม และสถาบันพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี ได้แก่ 1) การจะทำอะไร ต้องศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ 2) การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน 3) การแก้ไขปัญหาจากจุดเล็ก 4) การทำตามลำดับขั้นตอน 5) การมีความรู้ ความเข้าใจในงาน สภาพภูมิประเทศและบริบททางสังคม 6) การทำงานแบบองค์รวม 7) การไม่ยึดติดกับตำรา 8) การประหยัด 9) การทำให้ง่าย 10) การมีส่วนร่วม 11) การยึดถือประโยชน์ส่วนรวม 12) การบริการที่จุดเดียว 13) การใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ 14) การใช้ธรรมปราบอธรรม 15) การปลูกป่าในใจคน 16) การขาดทุนคือกำไร 17) การพึ่งพาตนเอง 18) การพออยู่พอกิน 19) เศรษฐกิจพอเพียง 20) การมีความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน 21) การทำงานอย่างมีความสุข 22) การมีความเพียร และ 23) การรู้ รัก สามัคคี (กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม, 2562); (สถาบันพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี, 2561)

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของศาสตร์ดังกล่าว จึงมอบหมายให้กรมศิลปากร ดำเนินการคัดเลือกผลงานวรรณกรรมที่มีแนวคิดตามศาสตร์พระราชา เพื่อประกาศยกย่องและเผยแพร่ผลงานดังกล่าวให้เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชน อีกทั้งเพื่อส่งเสริม สืบสาน และเผยแพร่ พระราชปณิธานของพระองค์ให้กว้างขวางสืบไป กรมศิลปากรโดยสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์จึงพิจารณาคัดเลือกและประกาศยกย่องวรรณกรรมในสมัยรัชกาลที่ 9 ที่มีแนวคิดตามศาสตร์พระราชา 5 ประเภท ได้แก่ นวนิยาย เรื่องสั้น สารคดี กวีนิพนธ์ และวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน (กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม, 2562) จากนั้นจึงจัดพิมพ์เป็นหนังสือเรื่อง “วรรณกรรมยอดเยี่ยมในสมัยรัชกาลที่ 9 ตามแนวคิดศาสตร์พระราชา”

ในจำนวนวรรณกรรมทั้ง 5 ประเภท ผู้วิจัยเห็นว่าวรรณกรรมประเภตนวนิยายเป็นวรรณกรรมที่มีบทบาทในฐานะเป็นเครื่องมือบันทึก สะท้อน และชี้นำสังคมได้อย่างเด่นชัด ดังคำกล่าวของ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม ความว่า

“นวนิยายอันเป็นผลผลิตทางวรรณกรรมของสังคมย่อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสังคมอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพราะผู้เขียนวรรณกรรมกระทำบทบาทพร้อม ๆ กันอยู่ 2 อย่าง



อย่างหนึ่ง ในฐานะผู้ผลิต วรรณกรรม อย่างที่สองในฐานะหน่วยหนึ่งของสังคม ฉะนั้นนวนิยายย่อมมีเนื้อหาสาระและความคิดอันดุดันมาจากสังคม ทั้งนี้เพราะแม้ว่านวนิยายจะเกิดขึ้นมาจากจินตนาการของผู้เขียน โครงเรื่องและพฤติกรรมของตัวละครเป็นเรื่องที่คุณเขียนสมมุติคิดแต่งขึ้นก็ตาม แต่ผู้เขียนก็ได้ถ่ายทอดมาจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในสังคมตามช่วงเวลาที่คุณเขียน ยิ่งผู้เขียนมีฝีมือ ก็ยากที่ผู้อ่านจะไม่ตั้งใจติดตาม ฉะนั้นนวนิยายจึงมีความผูกพันกับสังคมด้วยโลกทัศน์ของผู้เขียนที่มีต่อสังคมนั่นเอง” (รินฤทัย สัจจพันธุ์, 2558)

ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษานวนิยายยอดเยี่ยมที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการพิจารณาข่อยวรรณกรรมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรที่มีแนวคิดตามศาสตร์พระราชา ว่าสะท้อนแนวคิดที่สอดคล้องกับศาสตร์พระราชาด้านใดบ้าง และนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคมได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

แนวคิดที่สอดคล้องกับศาสตร์พระราชานวนิยายยอดเยี่ยมที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการพิจารณาข่อยวรรณกรรมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรที่มีแนวคิดตามศาสตร์พระราชา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชานวนิยายยอดเยี่ยมที่ได้รับการคัดเลือก
2. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายยอดเยี่ยมที่ได้รับการคัดเลือก จำนวน 9 เล่ม ได้แก่

2.1 เขาชื่อกานต์	ผู้แต่งคือ	สุวรรณี สุคนธา
2.2 ทุงมหาราช	ผู้แต่งคือ	เรียมเอง
2.3 บางกะโพ้ง	ผู้แต่งคือ	วินทร์ เลียววาริณ
2.4 บุชบกใบไม้	ผู้แต่งคือ	กฤษณา อโศกสิน
2.5 ผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด	ผู้แต่งคือ	โบตัน
2.6 ผู้ใหญ่ลี้กับนางมา	ผู้แต่งคือ	กาญจนา นาคันทน์
2.7 แผ่นดินนี้ยังร้อนรมย์	ผู้แต่งคือ	สีฟ้า
2.8 ไฟแดง	ผู้แต่งคือ	ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
2.9 ลูกอีสาน	ผู้แต่งคือ	คำพูน บุญทวี



3. วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างแนวคิดในนวนิยายกับแนวคิดศาสตร์พระราชา ในนวนิยายยอดเยี่ยม ที่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 9 เรื่อง โดยผู้วิจัยพิจารณาว่าศาสตร์พระราชา ทั้ง 23 ด้าน ปรากฏในนวนิยายเรื่องใดบ้าง จากนั้นจึงเลือกนำเสนอศาสตร์ที่ปรากฏเด่นชัด ในนวนิยายดังกล่าวจำนวน 5 ศาสตร์ และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

4. สรุปผลการวิจัย

5. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง แนวคิดศาสตร์พระราชาในนวนิยายยอดเยี่ยมสมัยรัชกาลที่ 9 พบว่า ในนวนิยายทั้ง 9 เรื่อง ปรากฏแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดศาสตร์พระราชา 23 ด้าน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แนวคิดในนวนิยายที่สอดคล้องกับแนวคิดศาสตร์พระราชา 23 ด้าน

นวนิยาย ศาสตร์ พระราชา	เขา ชื่อ กานต์	ทุ่ง มหาราช	บาง กะโพ้ง	บุษบก ใบไม้	ผู้หญิง คนนั้น ชื่อบุญ รอด	ผู้ใหญ่ ลี้กับ นางมา	แผ่นดิน นี้ยัง รื่นรมย์	ไผ่ แดง	ลูก อีสาน	จำนวน ศาสตร์ ที่พบ (เรื่อง)
1				✓						1
2			✓		✓					2
3	✓		✓	✓						3
4		✓			✓		✓			3
5	✓	✓	✓	✓		✓				5
6				✓						1
7				✓					✓	2
8	✓				✓				✓	3
9	✓									1
10		✓		✓			✓			3
11	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		7
12										0
13						✓				1
14										0
15				✓				✓		2
16	✓	✓				✓				3
17		✓	✓		✓			✓	✓	5
18	✓					✓		✓	✓	4
19					✓	✓				2
20		✓		✓		✓				3
21		✓		✓		✓				3
22	✓	✓		✓			✓			4
23		✓						✓		2



จากตารางข้างต้นเห็นได้ว่า แนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดศาสตร์พระราช อย่างเด่นชัด 5 แนวคิด ได้แก่ 1) การพึ่งพาตนเอง 2) การพอยู่พอกิน 3) การมีความเพียร 4) การมีความรู้ ความเข้าใจในงาน สภาพภูมิประเทศและบริบททางสังคม และ 5) การยึดถือ ประโยชน์ส่วนรวม ดังต่อไปนี้

1. การพึ่งพาตนเอง หมายถึง การแก้ปัญหาเบื้องต้นด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถ ดำรงชีวิตต่อไปได้โดยสอดคล้องกับสังคมและสภาพแวดล้อม แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดร่วม ที่ปรากฏในนวนิยายยอดเยี่ยม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่องทุ่งมหาธาราช รื่น ตัวละครเอก เป็นผู้มาตั้งถิ่นฐานในคลองสวนหมาก จังหวัดกำแพงเพชร เมื่อราวปี พ.ศ. 2400 เขาและชาวคลองสวนหมากต้องเผชิญกับความทุกข์ ยากทั้งจากภัยธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นน้ำท่วม ไฟไหม้ป่า และโรคฝีดาษที่ระบาดจนคร่าชีวิต ลูกชายของเขาและผู้คนจนเกือบหมดหมู่บ้าน รวมทั้งต่อสู้กับนายทุนและข้าราชการผู้มีอิทธิพล ที่จะยึดครองป่าไม้ซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากินของเขาและชาวบ้าน แต่รื่นก็ยังยืนหยัดต่อสู้กับ อุปสรรคต่าง ๆ ด้วยตัวของเขาเอง ทั้งยังเป็นผู้ช่วยให้แกชาวบ้านในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน เหตุการณ์ตอนหนึ่งในเรื่องที่น่าสนใจให้เห็นหลักคิดในการพึ่งพาตนเองของรื่น คือ เขาได้รับการทาบทามจากพะโป้ซึ่งเป็นนายทุนที่ได้รับสัมปทานป่าไม้ให้มาทำงานเป็นลูกน้อง โดยพะโป้เสนอรายได้สูงและความอยู่ดีมีสุขให้แก่รื่น แม้ตอนแรกรื่นจะรู้สึกหวั่นไหวกับข้อเสนอ ของพะโป้ แต่รื่นก็ต่อสู้กับอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง เขาคิดว่าเขาอยากจะเป็นนายตัวเอง และชาวบ้านก็เช่นกัน ทุกคนคงจะมีความสุขและความภาคภูมิใจในตนเองมากกว่า หากสามารถผ่านพ้นชีวิตที่ยากลำบากได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง เมื่อรื่นมีหลักคิดดังนี้จึงทำให้เขา ไม่รับข้อเสนอของพะโป้และนายทุนอื่น ทั้งยังไม่รอคอยการช่วยเหลือจากรัฐ ชาวบ้านซึ่งศรัทธา ในตัวรื่นก็คิดเช่นเดียวกัน การพึ่งพาตนเองจึงเป็นหลักคิดสำคัญที่นำพา รื่นให้เจริญก้าวหน้าจน เป็นขุนนิคมบริบาลที่มีฐานะมั่นคง และพัฒนาชุมชน ชาวสวนหมากให้ดำรงอยู่ได้อย่างเข้มแข็ง และน่าภาคภูมิใจ

เรื่องไผ่แดง สมภารกร่างและแก้วน ซึ่งเป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นบุคคล ที่ชาวบ้านเคารพ ศรัทธา และให้คำปรึกษาแก่คนในชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้คน ในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขโดยเริ่มจากทำให้ทุกคนในชุมชนมีความสามัคคี ร่วมแรงร่วม ใจกันในการพัฒนา ไม่ต้องรอคอยความช่วยเหลือจากทางการเพียงฝ่ายเดียว แม้ว่าบางครั้ง ตัวละครทั้งสองตัวอาจจะมีแนวทางในการทำงานและการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน แต่ก็มี เป้าหมายเดียวกัน คือ ชุมชนสามารถพัฒนาโดยการพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะเป็นหนทางที่จะทำให้ ชุมชนพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วและยั่งยืน

2. การพอยู่พอกิน หมายถึง ความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง ในด้าน ต่าง ๆ แนวคิดดังกล่าวปรากฏเป็นแนวคิดร่วมในนวนิยายยอดเยี่ยมชุดนี้ สะท้อนให้เห็นถึงการ พอยู่พอกินตามศาสตร์ของพระราช ดังตัวอย่างต่อไปนี้



เรื่องลูกอีสาน คุณ ซึ่งเป็นตัวละครเอกของเรื่องเกิดและเติบโตในพื้นที่ภาคอีสานซึ่งเป็นพื้นที่แห้งแล้งและห่างไกลความเจริญ ครอบครัวของคุณทำอาชีพเกษตรกรรมที่ต้องพึ่งพิงธรรมชาติ แต่ด้วยความแห้งแล้งของพื้นที่ทำให้หลายครอบครัวอพยพไปหาแหล่งทำกินที่ดีกว่า ทว่าครอบครัวของคุณยังคงยืนหยัดที่จะทำกินในผืนดินของบรรพบุรุษ โดยการใช้ชีวิตอย่างพออยู่พอกิน ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ อาทิ หาปลามาทำปลาร้าเพื่อถนอมอาหารไว้กินในยามแล้ง หรือหากบ เชียด อึ่ง เพื่อมาทำกิน หากเหลือก็นำไปขายแลกข้าวสาร การดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายเช่นนี้ทำให้ครอบครัวของคุณดำรงอยู่อย่างมีความสุข

เรื่องผู้ใหญ่ลีกับนางมา ผู้ใหญ่ลีหรือนายสินวัตร ซึ่งเป็นตัวละครเอก เขาเป็นชาวคลอง 11 หวังสฤษดิ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2500 ครอบครัวของสินวัตรเป็นชาวนา คุณนายวันคนกรุงเทพฯ ที่ย้ายมาใช้ชีวิตอย่างพออยู่พอกินในชุมชนคลอง 11 ได้สนับสนุนให้สินวัตรได้เรียนหนังสือจนจบปริญญาตรีทางด้านการเกษตร จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สินวัตรมีหลักการใช้ชีวิตอย่างพออยู่พอกินเช่นเดียวกับคุณนายวัน เมื่อสำเร็จการศึกษาเขาจึงกลับมาทำการเกษตรที่บ้านเกิดเพื่อสานต่องานของบิดาที่เสียชีวิตไป และยังรับตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านเพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านให้ดียิ่งขึ้น ทั้งที่มีโอกาสจะทำงานและใช้ชีวิตสุขสบายในสังคมเมือง หลายครั้งที่คนในครอบครัวโดยเฉพาะน้องสาวของเขาที่ได้เข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ ฯ และได้เห็นชีวิตที่สุขสบายในสังคมเมืองหลวง ตลอดจนเพื่อนฝูงของเขาที่บางคนก็รับราชการ บางคนเป็นอาจารย์ หรือเรียนต่อต่างประเทศ จะตั้งคำถามกับสินวัตรว่าจะทนใช้ชีวิตเกษตรกรรมที่ต้องทำงานหนักและไม่ร่ำรวยได้นานเพียงใด แต่การดำเนินชีวิตของสินวัตรตลอดทั้งเรื่องก็แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า เขาพอใจที่จะมาทำนาและใช้ชีวิตที่มีความสุขอย่างพออยู่พอกินที่บ้านเกิดกับครอบครัวและคนรัก

3. การมีความเพียร หมายถึง การทำสิ่งใด ๆ ที่มีได้เริ่มต้นจากความพร้อม หากต้องอาศัยความอดทนและมุ่งมั่นเพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดร่วมที่พบในนวนิยายที่นำมาศึกษา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่องบุษบกใบไม้ สามภพ ตัวละครเอกของเรื่องซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านปลูกป่า ซึ่งเป็นงานที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องไม่มีวันหยุด อีกทั้งยังต้องเผชิญกับปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าจากนายทุนและการเผาป่าจากกลุ่มชาวเขาที่ต้องการพื้นที่มาใช้ปลูกฝิ่นและทำไร่เลื่อนลอย แต่ไม่ว่าจะเจออุปสรรคใดก็ตาม สามภพก็ยังมี ความมุ่งมั่นพากเพียรที่จะปลูกป่าให้กลับมาอุดมสมบูรณ์เช่นในอดีต ดังที่สามภพได้พูดกับชะตาน้องสาวของเพื่อนถึงอุดมการณ์ในการปลูกป่าของตนว่าแม้จะมีคนอื่นคอยโค่นต้นไม้ที่เขาปลูกมากเพียงใด เขาก็จะยังคงทำหน้าที่ปลูกป่า ปลูกต้นไม้ต่อเนื่องต่อไปไม่มีวันหยุด ถึงแม้จะต้องเหน็ดเหนื่อยและต้องต่อสู้กับปัญหานานัปการที่ทำให้ท้อใจเศร้าเสียใจไปบ้าง แต่ตัวเขาก็ยังคงมีความรักในหน้าที่และมีความหวังที่จะทำให้ป่ากลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง อุดมการณ์นี้จึงเป็นเป้าหมายที่ทำให้เขาเดินทางทำงานอย่างพากเพียรเต็มกำลังความสามารถของตนเอง



เรื่อง แผ่นดินนี้ยังรื่นรมย์ จลา ตัวละครเอกของเรื่องได้ออกจากราชการ และหันมาประกอบอาชีพเกษตรกร โดยเขาได้พากเพียรพยายามที่จะพลิกผืนป่าให้กลายเป็นไร่นา แม้จะต้องต่อสู้กับอุปสรรคนานัปการ อาทิ การหาแหล่งเงินทุนด้วยการจำนองทรัพย์สินทั้งหมดที่มีเพื่อนำเงินมาเป็นทุนในการทำไร่ ภัยธรรมชาติรวมถึงการต่อสู้กับนายทุนผู้มีอิทธิพลในพื้นที่และความเข้าใจผิดของชาวบ้านในละแวกนั้น แต่จลาก็ยังอุตสาหะที่จะทำในสิ่งที่ตั้งใจให้สำเร็จเพื่อพัฒนาแผ่นดินนี้ให้เป็นแหล่งทำกินที่มีความเจริญอย่างมั่นคง

4. การมีความรู้ ความเข้าใจในงาน สภาพภูมิประเทศและบริบททางสังคม หมายถึง การทำงานโดยมีความรู้ ความเข้าใจในงาน รวมทั้งคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและบริบททางสังคมของแต่ละพื้นที่ ศาสตร์พระราชาดังกล่าวนี้นี้มีปรากฏในนวนิยายยอดเยี่ยมที่นำมาศึกษาหลายเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง บุชบกใบไม้ สามภพ ตัวละครเอกของเรื่องซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ อยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงและยังเป็นเขตพื้นที่อาศัยของชาวเขา หลายครั้งชาวเขาเผาป่าด้วยความตั้งใจ เช่น เผาป่าเพื่อเอาพื้นที่มาปลูกฝิ่น หรือเผาด้วยความไม่ตั้งใจ เช่น จุดธูปไหว้บรรพบุรุษแต่สะเก็ดไฟจากธูปปลิวไปถูกใบไม้แห้ง ลูกกลามกลายเป็นไฟป่าไปในที่สุด เมื่อป่าถูกทำลาย สามภพ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการปลูกป่าจึงใช้ความรู้ทางวนศาสตร์ในการคัดเลือกต้นไม้ที่จะนำมาปลูกทดแทนให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศเพื่อให้ต้นไม้ที่ปลูกทดแทนเจริญเติบโตต่อไปได้

เรื่อง บางกะโพ้ง กล่าวถึง โทน ตัวละครเอกของเรื่อง โทนเป็นเด็กหนุ่มที่มีความคิดก้าวหน้า เขาชอบเรียนหนังสือตั้งแต่เด็ก สอบได้คะแนนเต็มทุกวิชา จึงทำให้ได้ทุนไปเรียนต่อที่โรงเรียนประจำจังหวัดและสอบได้ที่หนึ่งของจังหวัด แต่เมื่อโทนเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย เขากลับเรียนได้เพียงภาคเรียนเดียวก็ตัดสินใจลาออก แล้วกลับมาตั้งกลุ่มสมัชชาวิทยาศาสตร์ที่บ้านบางกะโพ้ง โทนนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาผนวกกับความรู้ความเข้าใจสภาพภูมิประเทศและบริบททางสังคม เพื่อพัฒนาชุมชนชนบทซึ่งเป็นบ้านเกิดของเขา ไม่ว่าจะเป็นการประดิษฐ์เครื่องใช้ นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น เช่น การพัฒนาสายพันธุ์แตงโมเป็นแตงโมไร้เมล็ดช่วยเพิ่มมูลค่าให้เกษตรกรขายแตงโมได้ในราคาสูง นำเอาความรู้เรื่องพลังงานทดแทนมาใช้โดยการนำผลผลิตจากพืชมาแปรรูปเป็นน้ำมันเชื้อเพลิง ช่วยให้ชาวบ้านประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากขึ้น หรือการนำความรู้เรื่องพลังงานลมมาสร้างเครื่องกังหันลมแบบพลังงานแสงอาทิตย์ โดยนำกระป๋องนมที่เหลือใช้มาดัดแปลงเป็นเซลล์รับแสง ช่วยให้ประหยัดค่าไฟฟ้าลงได้ จากตัวอย่างการประดิษฐ์คิดค้นของโทนและกลุ่มสมัชชาวิทยาศาสตร์สะท้อนให้เห็นว่า หากนำความรู้ ความเข้าใจในงานมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและบริบททางสังคม จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนบางกะโพ้งได้อย่างเป็นรูปธรรม



5. การยึดถือประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตามที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ทั้งระดับครอบครัวและในระดับสังคม แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดร่วมที่ปรากฏในนวนิยายยอดเยี่ยมหลายเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด บุญรอด ตัวละครเอกของเรื่อง เป็นผู้หญิงที่มีฐานะยากจน แต่มีความใฝ่ดี ทำงานทุกอย่างที่นำความก้าวหน้ามาสู่ตนเอง และยังส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะน้อง ๆ ทุกคนให้ได้รับการศึกษาและฝึกวิชาชีพเพื่อที่จะเลี้ยงดูตัวเองต่อไปได้ในอนาคต เป้าหมายหลักที่บุญรอดคิดวางแผนและตั้งใจไว้ว่าจะต้องทำให้สำเร็จได้คือการสร้างโรงกลึงให้ทุกคนในครอบครัวได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจการ ช่วยกันทำงานในแต่ละด้านเพื่อจะได้ไม่ต้องไปเป็นลูกจ้างคนอื่นอีกต่อไป ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะให้ทุกคนในครอบครัวมีความสุข มีชีวิตที่ดีขึ้นของบุญรอดนั้นเป็นเจตนารมณ์ที่คนรอบตัวของบุญรอดทราบเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นโรเบิร์ต แอเรีย สามีชาวต่างชาติหรือครูอรพิน ผู้มีพระคุณที่คอยให้ความช่วยเหลือบุญรอดมาตลอด ต่างกล่าวชื่นชมในตัวของบุญรอดว่าเธอเป็นคนที่มีความใฝ่ดี ตั้งใจที่จะพัฒนาตัวเองและพัฒนาคนอื่นให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น

นอกจากแนวคิดเรื่องการยึดถือประโยชน์ส่วนรวมในระดับครอบครัวจากเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอดแล้วยังปรากฏแนวคิดนี้ในระดับสังคมด้วย ดังเห็นได้จากนวนิยายเรื่องเขาชื่อกานต์ ซึ่งตัวละครเอกของเรื่องคือ หมอกานต์ เป็นแพทย์ที่มีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อส่วนรวมและยึดถือจรรยาบรรณแพทย์ หมอกานต์เติบโตมาจากครอบครัวยากจนในท้องถิ่นทุรกันดารของภาคอีสาน การเผชิญกับชีวิตที่ยากแค้นทำให้เขาตั้งความปรารถนาว่าจะช่วยบรรเทาความทุกข์ยากให้แก่เพื่อนมนุษย์เท่าที่เขาจะทำได้ ดังนั้น เมื่อสำเร็จการศึกษา หมอกานต์จึงเลือกที่จะทำงานในชนบทห่างไกลความเจริญ ทั้งที่มีโอกาสจะใช้วิชาชีพหารายได้พิเศษซึ่งได้ผลตอบแทนสูงและใช้ชีวิตอย่างสุขสบายในเมืองหลวง ชีวิตของหมอกานต์ที่ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเสียสละตนเพื่อผู้อื่นทำให้หมอกานต์เป็นที่รักและศรัทธาของคนในชุมชน แม้ตอนจบของเรื่องหมอกานต์จะถูกผู้มีอิทธิพลในชุมชนสั่งฆ่าเขา แต่การตายของหมอกานต์เป็นการตายที่ไม่สูญเปล่าเพราะสามารถปลูกอุดมการณ์ให้ผู้อื่นได้เห็นคุณค่าของผู้ที่ยึดถือผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าความสุขสบายส่วนตัว

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าแนวคิดศาสตร์พระราชาในนวนิยายยอดเยี่ยมสมัยรัชกาลที่ 9 ที่ปรากฏอย่างเด่นชัดมี 5 ด้าน ได้แก่ 1) การพึ่งพาตนเอง 2) การพออยู่พอกิน 3) การมีความเพียร 4) การมีความรู้ ความเข้าใจในงาน สถาปนามิประเทศและบริบททางสังคม และ 5) การยึดถือประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งแนวคิดทั้ง 5 ด้านนี้มีความสัมพันธ์กันและแสดงให้เห็นว่าแนวคิดของศาสตร์พระราชาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้



1. การพึ่งพาตนเอง เป็นแนวคิดเบื้องต้นที่ทุกคนควรนำมาเป็นหลักในการใช้ชีวิต เพราะหากเราพึ่งตนเองได้ จะทำให้ไม่เป็นภาระของผู้อื่นและสังคม ดังตัวอย่างนวนิยายเรื่องทุ่งมหาธาต แสดงให้เห็นว่าตัวละครเอกของเรื่องคือ รื่น เป็นผู้ที่พึ่งพาตนเอง แม้จะต้องพบกับความยากลำบากเพียงใดก็ตาม และเป็นแบบอย่างให้คนในชุมชนรู้จักพึ่งพาตนเองด้วยเช่นกัน เพราะความสำเร็จที่เกิดจากการพึ่งพาตนเองจะนำมาซึ่งความสุขและความภาคภูมิใจในตนเอง สอดคล้องกับศาสตร์พระราชาในเรื่องของการพึ่งตนเองซึ่งหากทุกคนในสังคมใช้หลักคิดดังกล่าวเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต จะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง และทำให้สังคมพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืน (เรียบเรียง, 2539) สอดคล้องกับที่ กนกกาญจน์ ฉวีวงศ์ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักการพึ่งตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลากรโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร สรุปความได้ว่า การทำงานจะลุล่วงไปได้ด้วยดี หากผู้บริหารและผู้สอนพึ่งพาตนเอง โดยการทำกิจกรรมและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันในการทำงาน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะทำให้ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (กนกกาญจน์ ฉวีวงศ์, 2552)

2. การพออยู่พอกิน เป็นความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองในด้านต่าง ๆ จากเรื่องผู้ใหญ่อลิกับนางมา ตัวละครผู้ใหญ่อลินำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต เนื่องจากผู้ใหญ่อลิพอใจในอาชีพเกษตรกรรมและความเป็นอยู่ในสังคมชนบทบ้านเกิดของตนเอง สอดคล้องกับศาสตร์พระราชาในเรื่องการพออยู่พอกิน เพราะหากคนเรามีความพออยู่พอกิน ก็จะพอใจในสิ่งที่ตนมี และไม่เบียดเบียนผู้อื่น ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และสังคมน่าอยู่ยิ่งขึ้น การพออยู่พอกินเป็นรูปแบบหนึ่งในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งพบได้ในท้องถิ่นต่าง ๆ (กาญจนา นาคนนท์, 2540) ดังปรากฏในงานวิจัยของ พลวัฒน์ ชุมสุข ศึกษาเรื่อง รูปแบบการดำเนินวิถีชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของชาวอีสาน สรุปความได้ว่า กลุ่มชุมชนได้นำหลักความพอประมาณ พออยู่ พอกิน พอใช้ มาประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ เช่น การปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเองในครัวเรือน การเพิ่มระดับรายได้ ลดรายจ่าย การส่งเสริมกลุ่มอาชีพที่มีอยู่เดิม ทำให้คนในชุมชนมีความสามัคคีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่ทอดทิ้งกัน (พลวัฒน์ ชุมสุข, 2557)

3. การมีความเพียร ความเพียรเป็นคุณสมบัติซึ่งบุคคลที่จะประสบความสำเร็จพึงมี เพราะความเพียรต้องอาศัยความอดทนและมุ่งมั่นเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย แม้จะไม่มีความพร้อมใด ๆ ก็ตาม เหมือนดังที่ สามภพ ตัวละครเอกในเรื่องบุษบกใบไม้ ได้เพียรพยายามทำงานอย่างต่อเนื่องจนทำงานสำเร็จได้ตามที่ตั้งใจไว้ ความเพียรจึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของศาสตร์พระราชาที่จะทำให้บุคคลผู้นั้นบรรลุผลตามเป้าหมายในการทำสิ่งต่าง ๆ ที่วางไว้ ในสังคมปัจจุบันการใช้ชีวิตส่วนตัวและการประกอบอาชีพควรมีความเพียร



เป็นส่วนประกอบ (กฤษณา อโศกสิน, 2555) ดังที่ กันยารัตน์ รินศรี ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “ศาสตร์พระราชากับการประกอบอาชีพ ในยุคประเทศไทย 4.0” สรุปความได้ว่าความสำเร็จในยุคนี้จะเกิดมิได้ด้วยปัจจัยหลายประการ เช่น การพึ่งตนเอง มีวิถีชีวิตที่พอเพียง ความซื่อสัตย์ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และสิ่งสำคัญจะต้องเป็นผู้มีความเพียรจึงจะทำให้การประกอบอาชีพในยุคประเทศไทย 4.0 ประสบความสำเร็จ (กันยารัตน์ รินศรี, 2562)

4. การมีความรู้ ความเข้าใจในงาน สภาพภูมิประเทศและบริบททางสังคม เป็นศาสตร์พระราชาคือหนึ่งที่มีความสำคัญ เหมือนดังที่ โทน ตัวละครเอกในเรื่องบางกอกโพธิ์ได้นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาผนวกกับความเข้าใจสภาพของพื้นที่และผู้คนในชุมชนทำให้เกิดการสร้างสรรค่นวัตกรรมที่อำนวยความสะดวกให้แก่คนในชุมชนบางกอกโพธิ์ สะท้อนให้เห็นว่า หากเรามีความรู้ ความเข้าใจ และเข้าถึงสิ่งที่เราต้องการพัฒนาแล้ว จะทำให้การพัฒนานั้นยังประโยชน์อย่างสูงสุดต่อบุคคลและสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่ถ้าขาดความรู้ ความเข้าใจ อย่างถ่องแท้จะก่อให้เกิดอุปสรรคในการพัฒนา (วินทร์ เลียววาริณ, 2550) ดังที่ อภิชาติ ดวงธิดา และคณะ ได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการในเรื่องศาสตร์พระราชากับการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลสระพัง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดชัยภูมิ พบว่าปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เป็นปัญหาในเรื่องนี้คือ ชุมชนขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้โดยไม่ต้องยึดติดกับตำรา ซึ่งเป็นความรู้ในชุมชน ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยเป็นการผสมผสานระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ (อภิชาติ ดวงธิดา และคณะ, 2563)

5. การยึดถือประโยชน์ส่วนรวม เป็นศาสตร์พระราชาคือมีความสำคัญต่อการพัฒนาทั้งในระดับครอบครัวและระดับสังคม ซึ่งปรากฏให้เห็นในเรื่องผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด ตัวละครเอก คือ บุญรอด ที่พยายามส่งเสริมให้ทุกคนในครอบครัวมีงานที่มั่นคง และหมอกานต์ ที่ยึดมั่นในการอุทิศตนทำงานเพื่อผู้อื่น ตัวละครทั้งสองตัวได้แสดงให้เห็นถึงการยึดถือประโยชน์ต่อส่วนรวมทั้งในระดับครอบครัวและระดับสังคม หากเรายึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนน้อยลง ก็จะส่งผลให้ผู้คนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันนำไปสู่สังคมที่น่าอยู่ยิ่งขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากคนในชุมชนยังยึดถือประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมก็จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมนั้นให้เจริญ (โบทัน, 2524) สอดคล้องกับที่ กิรติวรรณ กัลยาณมิตร และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนตำบลห้วยดง อำเภอมือง จังหวัดพิจิตร พบว่า



“.....ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนประการหนึ่ง ได้แก่ การมองเห็นผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนบางกลุ่ม.....” (กิริตวรณ กัลยาณมิตร และคณะ, 2563)

จะเห็นได้ว่าศาสตร์พระราชาทั้ง 5 ด้านเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ปัจเจกบุคคลพึงมี กล่าวคือ การมีความรู้ ความเข้าใจในงาน สถาปนามิประเทศและบริบททางสังคม มีความพากเพียร มุ่งที่จะพึ่งพาตนเอง ตลอดจนพึงพอใจในชีวิตอย่างพออยู่พอกิน จะส่งผลให้บุคคล ผู้นั้นดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ประสบความสำเร็จในชีวิตและการงาน เมื่อปัจเจกบุคคลสามารถดำรงตนได้อย่างมีความสุขแล้วก็พร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม โดยยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งได้ ทำให้สังคมนั้นเป็นสังคมดำรงสุข นวนิยายยอดเยี่ยมในสมัยรัชกาลที่ 9 ทั้ง 9 เรื่องปรากฏศาสตร์พระราชาทั้ง 5 ด้านอย่างครบถ้วน โดยสะท้อนให้ผู้อ่านเห็นผ่านพฤติกรรมของตัวละครเอกในเรื่อง และถึงแม้นวนิยายเหล่านี้จะเขียนขึ้นมาเป็นระยะเวลานานแล้ว แต่แนวคิดเรื่องศาสตร์พระราชาที่ปรากฏในเรื่องดังกล่าวก็ยังคงมีความร่วมสมัยอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตของผู้คนหรือสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เรายังสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งส่วนตนและส่วนรวมได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับที่ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ที่กล่าวไว้ในสารปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ความว่า “พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงเป็น “พระมหากษัตริย์นักพัฒนา” หลักการทรงงานของพระองค์นับเป็น “ศาสตร์พระราชา” ซึ่งประชาชนชาวไทยสามารถน้อมนำเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิต และการประกอบกิจการงาน เพื่อสัมฤทธิ์ผลอันยั่งยืน” (กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดที่สอดคล้องกับศาสตร์พระราชา ในนวนิยายยอดเยี่ยมที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการพิจารณาทยอยวรรณกรรม ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่มีแนวคิดตามศาสตร์พระราชา สามารถสรุปแนวคิดที่สอดคล้องกับศาสตร์พระราชาอย่างเด่นชัดได้ 5 ด้าน คือ 1) การพึ่งพาตนเอง 2) การพออยู่พอกิน 3) การมีความเพียร 4) การมีความรู้ ความเข้าใจในงาน สถาปนามิประเทศและบริบททางสังคม และ 5) การยึดถือประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งแนวคิดทั้ง 5 ด้านนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ในทุกยุคทุกสมัย อย่างไรก็ตาม แม้วนวนิยายจะเป็นวรรณกรรมที่เป็นเครื่องมือบันทึก สะท้อน และชี้นำสังคมได้อย่างเด่นชัด แต่ยังมีวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ ที่มีบทบาทสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมเช่นเดียวกัน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะคือ ควรศึกษาแนวคิดศาสตร์พระราชา



ในวรรณกรรมยอดเยี่ยมในสมัยรัชกาลที่ 9 ตามแนวคิดศาสตร์พระราชาในวรรณกรรมยอดเยี่ยมประเภทอื่น ได้แก่ เรื่องสั้น สารคดี กวีนิพนธ์ และวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เห็นแนวคิดที่สอดคล้องกับศาสตร์พระราชาในวรรณกรรมยอดเยี่ยมประเภทอื่น ๆ ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกับนวนิยายหรือไม่ อย่างไร และนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมได้อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กนกกาญจน์ ฉวีวงศ์. (2552). การศึกษาการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักการพึ่งตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). วรรณกรรมยอดเยี่ยมในสมัยรัชกาลที่ 9 ตามแนวคิดศาสตร์พระราชา. กรุงเทพมหานคร: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.
- กฤษณา อโศกสิน. (2555). บุชยกใบไม้. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- กันยารัตน์ รินศรี. (2562). ศาสตร์พระราชากับการประกอบอาชีพ ในยุคประเทศไทย 4.0. วารสารธรรมวิษฐ์, 2(2), 257- 268.
- กาญจนา นาคั่นนทน์. (2540). ผู้ใหญ่ลี้กับนางมา. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจเทรดดิ้ง.
- กิตติวรรณ กัลยาณมิตร และคณะ. (2563). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร. วารสารรัชต์ภาคย์, 14(34), 69-85.
- เดชา ปุญญบาล. (2560). 9 ตามรอยบาท ศาสตร์พระราชา. วารสารสมาคมนักวิจัย, 22(2), 13-20.
- โบทัน. (2524). ผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พลวัฒน์ ชุมสุข. (2557). รูปแบบการดำเนินวิถีชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของชาวอีสาน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2558). วรรณกรรมปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เรียมเอง. (2539). พุ่มมหาราช. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจเทรดดิ้ง.
- วินทร์ เลียววาริณ. (2550). บางกะโป้ง. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์.
- สถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี. (2561). ศาสตร์พระราชา จากนภา ผ่านภูผา สู่มหานคร. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2563 จาก <http://r01.1dd.go.th/spb/News61/ContinuetheworkthatFatherdid/KMRama9.pdf>



อภิชาติ ดวงธิดาร และคณะ. (2563). ศาสตร์พระราชากับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน :
กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสระพัง อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ.
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 12(2), 165-180.